

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

Μάθημα: **ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: **Δευτέρα, 4 Ιουλίου 2005
7:30' π.μ. – 10:00' π.μ.**

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(30 μονάδες)

	Μον.
α) Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; Ἐγὼ μὲν, ἧ δ' ὅς, ὥσπερ τοὔνομα λέγει, τοὔτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα.	3
Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοὔτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες·	3
ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, Τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἄν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τᾶλλα οὕτως·	4
εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, Ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστίν; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης;	3
τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὦ Σώκρατες, ἧ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν;	2
ΣΥΝΟΛΟ	15

	Μον.
β) καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι·	3
ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ιδίων ἔβλαψαν.	3
τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἑμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὥς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσκειν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο.	4,5
τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι.	4,5
ΣΥΝΟΛΟ	15

Β. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(25 μονάδες)

	Μον.
Παῖδες ἐμοὶ καὶ <u>πάντες</u> οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν <u>τοῦ βίου</u> τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν·	3
ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γινώσκω· ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὡς <u>περὶ</u> εὐδαίμονος <u>ἐμοῦ</u> καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα.	5
ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος τὰ ἐν ἀνδράσι·	6
σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην ἐπιγινώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τοῦμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ῥησθόμην <u>τῆς</u> ἐμῆς <u>νεότητος</u> ἀσθενέστερον <u>γιγνόμενον</u> , καὶ οὔτ' ἐπιχειρήσας οὔτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ἡτύχησα.	8
[...] νῦν δ' ἤν τελευτήσω, καταλείψω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας οὕσπερ ἔδοσάν <u>μοι</u> οἱ θεοὶ γενέσθαι.	3

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφρασηΜετάφραση

Παιδιά μου κι όλοι εσείς οι παρευρισκόμενοι φίλοι, πλησιάζει (είναι κοντά) πια το τέλος της ζωής μου. Το καταλαβαίνω καθαρά από πολλά (πράγματα). Εσείς όμως πρέπει, όταν πεθάνω, να μιλάτε και να κάνετε τα πάντα για μένα με την ιδέα ότι ήμουν ευτυχισμένος άνθρωπος. Γιατί και όταν ήμουν παιδί, πιστεύω ότι είχα απολαύσει όλα όσα θεωρούνται κατάλληλα (αγαθά, καλά) στα παιδιά, και όταν έγινα έφηβος, όσα (θεωρούνται καλά) για τους νέους. Κι όταν έγινα άντρας ολοκληρωμένος, (ώριμος) όσα ταιριάζουν στους άντρες. Με την πάροδο του χρόνου μου φαινόταν ότι έβλεπα ότι συνεχώς μεγάλωνε μαζί (με την ηλικία μου) και η δύναμή μου, (έτσι) ώστε (με αποτέλεσμα) ουδέποτε κατάλαβα (ένιωσα, αντιλήφθηκα) ότι τα γηρατειά μου ήταν (γίνονταν) πιο αδύνατα από τη νεότητά μου. Και ούτε ξέρω να απέτυχα σε κάτι από όσα επιχείρησα ή επιθύμησα (κάθε φορά που επιχειρούσα ή επιθυμούσα κάτι) *ή* και ούτε ξέρω σε τι απέτυχα [...]

Και τώρα αν πεθάνω θα αφήσω εσάς, παιδιά μου, στη ζωή, εσάς τους οποίους (ακριβώς) μου έδωσαν οι θεοί (ως τέκνα).

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία**(10 μονάδες)**

- Αφαιρούνται:
- (α) 0,25 μονάδες για κάθε λάθος ή παράλειψη τόνου, πνεύματος ή υπογεγραμμένης
 - (β) 0,5 μονάδες για κάθε άλλο λάθος

Εἰ δὲ ὥσπερ ἐγὼ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πρῶτον πῶς ἀποκρίνεσθαι. Ἔστι δὲ ἴσως τὸ διαλεκτικώτερον μὴ μόνον τάληθ' ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων ὧν ἂν προσομολογῇ εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος. Πειράσομαι δὴ καὶ ἐγὼ σοι οὕτως εἰπεῖν.

Πλάτωνος, *Μένων* 8 (D 323)**Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο****(20 μονάδες)**

1. (α) *ἐδόκουν, ἐπιγιγνώσκειν* :
Να τρέψετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίστοιχο τύπο του παρακειμένου.

ἐδόκουν : *δεδόκηκα*
ἐπιγιγνώσκειν : *ἐπεγνώκειναι*

(0,5 x 2 = 1 μονάδα)

(β) *ἔδοσαν, κεκαρπῶσθαι :*

Να γράψετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίστοιχο τύπο του ενεστώτα.

ἔδοσαν : *διδόασιν(ν)*
κεκαρπῶσθαι : *καρποῦσθαι*

(0,5 x 2 = 1 μονάδα)

(γ) *ἦσθόμην :*

Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.

ἦσθόμην : *ἦσθου, αἴσθη, αἴσθοιο, αἴσθοῦ*

(0,5 x 4 = 2 μονάδες)

(δ) *πάρεστιν, λέγειν :*

Να γράψετε τη μετοχή των πιο πάνω τύπων σε χρόνο μέλλοντα, γένος θηλυκό και πτώση γενική ενικού.

πάρεστιν : *παρεσομένης*
λέγειν : *λεξούσης / ἐρούσης*

(0,5 x 2 = 1 μονάδα)

2. *πολλῶν, σαφῶς, εὐδαίμονος :*

Να γράψετε τα παραθετικά των πιο πάνω λέξεων στον ίδιο γραμματικό τύπο.

<u>θετικός</u>	<u>συγκριτικός</u>	<u>υπερθετικός</u>
<i>πολλῶν</i>	<i>πλειόνων / πλεόνων</i>	<i>πλείστων</i>
<i>σαφῶς</i>	<i>σαφέστερον</i>	<i>σαφέστατα</i>
<i>εὐδαίμονος</i>	<i>εὐδαιμονεστέρου</i>	<i>εὐδαιμονεστάτου</i>

(0,5 x 6 = 3 μονάδες)

3. *παρόντες, πάντα, ἀνδράσι, προϊόντι, δύναμιν, οὕσπερ :*

Να μεταφέρετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίθετο αριθμό διατηρώντας το γένος και την πτώση.

<i>παρόντες</i>	-	<i>παρών</i>
<i>πάντα</i>	-	<i>πάν</i>
<i>ἀνδράσι</i>	-	<i>ἀνδρί</i>
<i>πρόϊόντι</i>	-	<i>προϊοῦσι</i>
<i>δύναμιν</i>	-	<i>δυνάμεις</i>
<i>οὕσπερ</i>	-	<i>ὄνπερ</i>

(0,5 x 6 = 3 μονάδες)

4. *πάντες, τοῦ βίου, περί ἐμοῦ, τῆς νεότητος, γιγνόμενον, μοι :*
Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους υπογραμμισμένους τύπους του αδιδακτου κειμένου.

<i>πάντες :</i>	κατηγορηματικός προσδιορισμός στο φίλοι
<i>τοῦ βίου :</i>	γενική υποκειμενική στο τέλος
<i>περί ἐμοῦ :</i>	εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς
<i>τῆς νεότητος :</i>	δεύτερος όρος συγκρίσεως (από τον συγκριτικό βαθμό ἀσθενέστερον)
<i>γιγνόμενον :</i>	κατηγορηματική μετοχή (εξαρτάται από ρήμα αισθήσεως σημαντικό - ἡσθόμην)
<i>μοι :</i>	ἐμμεσο αντικείμενο στο ρ. ἔδοσαν

(0,5 x 6 = 3 μονάδες)

5. (α) ... *ἐπεὶ τε ἤβησα...*
(β) ... *ὅτου ἠτύχησα.*
Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία των πιο πάνω προτάσεων.

(1 x 2 = 2 μονάδες)

(α)	... <i>ἐπεὶ τε ἤβησα</i> ...
Δευτερεύουσα χρονική πρόταση,
επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου	(μ. 0,5)
(μ. 0,5)
(β)	... <i>ὅτου ἠτύχησα</i>
Πλάγια ερωτηματική πρόταση
αντικείμενο στο ρ. οἶδα	(μ. 0,5)
(μ. 0,5)

6. *Νῦν δ' ἤν τελευτήσω, καταλείψω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας οὐσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι.* (4 μονάδες)
Να επισημάνετε τον υποθετικό λόγο που υπάρχει στο πιο πάνω απόσπασμα γράφοντας ολοκληρωμένα τις δύο προτάσεις που αποτελούν την υπόθεση και την απόδοσή του, να τον αναγνωρίσετε (εκφορά, σημασία) και να τον μετατρέψετε έτσι ώστε να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Υπόθεση:	<i>Νῦν δ' ἤν τελευτήσω</i>	(μ. 0,5)
Απόδοση:	<i>καταλείψω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας</i>	(μ. 0,5)
Εκφορά:	Υπ.: <i>ἤν</i> + υποτακτική Απ.: οριστική μέλλοντα	(μ. 0,25) (μ. 0,25)
Σημασία (είδος):	<i>προσδοκώμενο</i>	(μ. 0,5)

Μετατροπή:	Απλή σκέψη του λέγοντος	
Υπόθεση:	εἰ τελευτήσαιμι / τελευτῶμι / τελευτώην	(μ. 1)
Απόδοση:	καταλίποιμι ἂν / καταλείψαιμι ἂν / καταλείποιμι ἂν [σπανίως: καταλείπω / καταλείψω / κατάλειπε / κατάλιπε / κατάλειπον]	(μ. 1)

Ε: Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα αρχαία ελληνικά (5 μονάδες)

Είναι φανερό ότι κάποιοι από αυτούς που μας κατηγορούν δεν υπακούουν στους νόμους τους οποίους με επιμέλεια θέσπισαν οι πρόγονοί μας. Θεωρώ ότι πρέπει ο καθένας από εμάς με τη θέλησή του να είναι καλός πολίτης, ώστε η πολιτεία να ευημερεί.

Δῆλόν ἐστι Φανερόν ἐστι Φαίνεται	} 0,25	τινὰς	τῶν κατηγορούντων ἡμῶν τῶν μεμφομένων ἡμᾶς τῶν αἰτιωμένων ἡμᾶς τῶν κακιζόντων ἡμᾶς τῶν ψεγόντων ἡμᾶς τῶν ἐπιτιμώντων ἡμῖν τῶν ὀνειδιζόντων ἡμῖν τῶν ἡμετέρων κατηγορῶν	} 0,75
--	--------	-------	---	--------

οὐ πείθεσθαι τοῖς νόμοις } 0,5

ἢ

Δῆλόν ἐστι ὅτι τινὲς
οὐ πείθονται τοῖς νόμοις

ἢ

Δῆλοί εἰσι / Φανεροί εἰσι / Φαίνονταί τινες ...
οὐ πειθόμενοι τοῖς νόμοις

οὕς / οἷς	ἐπιμελῶς / ἐπιμελείᾳ / μετ' ἐπιμελείας	ἔθεσαν ἔθεντο ἐποίησαν ἐποίησαντο	} 0,75
-----------	--	--	--------

οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι	}	0,25
οἱ πρόγονοι ἡμῶν		
οἱ πρόσθεν ἡμῶν		
οἱ πατέρες ἡμῶν		

Ἦγοῦμαι / νομίζω / οἶμαι / οἶμαι χρῆναι / δεῖν } 0,5

ἕκαστον ἡμῶν } 0,5

ἐκόντα / ἐκουσίως / ἀγαθὸν πολίτην εἶναι, } 1

ὥστε τὴν πολιτείαν	εὐήμερεῖν	}	0,5
	εὐδοκιμεῖν		
	εὐδαιμονεῖν		
	εὐτυχεῖν		
	εὐπραγεῖν		
	εὖ πράττειν		

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(10 μονάδες)

1. Να επισημάνετε μέσα από το πιο κάτω απόσπασμα ποιο σκοπό εξυπηρετεί η τιμωρία κατά τον Πρωταγόρα και να εξηγήσετε ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στο διδακτό της αρετής και στην επιβολή ποινών.

(Μονάδες 4)

Αν θελήσεις αλήθεια, Σωκράτη, να στοχαστείς σε τι αποσκοπεί η τιμωρία των αδικούντων, μόνο του αυτό θα σου αποδείξει ότι ο κόσμος τουλάχιστο πιστεύει ότι η αρετή είναι κάτι που το αποκτά κανείς. Γιατί κανείς δεν τιμωρεί όσους κάνουν το άδικο, έχοντας το νου του σ' αυτό, στο ότι αδίκησαν, και εξαιτίας αυτού, όποιος βέβαια δε ρίχνεται σαν θηρίο στην εκδίκηση, ασυλλόγιστα. Όποιος με σκέψη έρχεται στην τιμωρία, δεν τιμωρεί ένεκα του αδικήματος που έγινε - ό,τι έγινε δεν είναι δυνατό να κάμεις να μην έχει γίνει – αλλά για το μέλλον, για να μην αδικήσει ξανά μήτε αυτός ο ίδιος μήτε άλλος που είδε να τιμωρούν αυτόν. Και όταν σκέπτεται έτσι, σκέπτεται ότι η αρετή διδάσκεται: τιμωρεί λοιπόν για να αποτρέψει από το κακό. Αυτή λοιπόν τη γνώμη έχουν όσοι επιβάλλουν τιμωρίες και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή: και τιμωρίες και κολασμούς επιβάλλουν και οι άλλοι άνθρωποι σε όσους νομίζουν ότι κάνουν αδικίες, και μάλιστα οι Αθηναίοι, οι συμπολίτες σου: ώστε σύμφωνα με τις σκέψεις αυτές και οι Αθηναίοι είναι από κείνους που πιστεύουν ότι η αρετή διδάσκεται και μαθαίνεται.

Πλάτωνος, *Πρωταγόρας*, ΙΓ' 324a – d

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σκοπός της ποινής

- Η ποινή κατά τον Πρωταγόρα δεν έχει ανταποδοτικό και εκδικητικό χαρακτήρα. Δεν επιβάλλεται για το παρελθόν αλλά για το μέλλον.
- Ο Πρωταγόρας προβάλλει το σωφρονιστικό και παιδευτικό ρόλο της ποινής γι' αυτόν που αδικεί.
- Προληπτικός – αποτρεπτικός και για τον ίδιο και για τους άλλους

(3 X 1 = 3 μονάδες)

Συσχετισμός ποινής και διδακτού της αρετής

Με την τιμωρία αυτός που αδικεί συνετίζεται και διορθώνεται, κατά συνέπεια με την τιμωρία διδάσκεται. Άρα η ποινή αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο του διδακτού της αρετής.

(1 X 1 = 1 μονάδα)

2. α) Σύμφωνα με το πιο κάτω απόσπασμα, το μεγαλείο της Αθήνας σχετίζεται άμεσα με το ρόλο τριών γενεών. Με ποιες χρονικές περιόδους του αθηναϊκού παρελθόντος συνδέεται η κάθε γενεά και ποιο έργο επιτέλεσε;

(3 μονάδες)

Θ' αρχίσω από τους προγόνους πρώτα: δίκιο γι' αυτούς και μαζί ταιριάζει τέτοιες ώρες να τους δίνουμε την τιμή αυτή της θύμησης. Γιατί έζησαν οι ίδιοι πάντα μια γενιά μετά την άλλη στη χώρα αυτή και με την παλικάριά τους μας την παρέδωσαν ως τώρα λεύτερη. Και αξίζουν και εκείνοι να τους δοξάζουμε και ακόμα πιο πολύ οι πατέρες μας. Γιατί αυτοί, πάνω σ' εκείνα που δέχτηκαν, απόχτησαν και αφήκαν σε μας τους τωρινούς και όσην ακόμα αρχή έχουμε, όχι χωρίς κόπο. Όσα τέλος έγιναν πέρα από αυτή, αυτά τα μεγαλώσαμε οι ίδιοι εμείς εδώ που βρισκόμαστε λίγο πολύ στην ώριμη ηλικία.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 36

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

2. α)

- Πρόγονοι (από τη μυθική εποχή ως το τέλος των περσικών πολέμων 479 π.Χ.)
Προάσπιση και εμπέδωση της ελευθερίας
- Πατέρες (479 π.Χ. ως το 445 π.Χ., τριακοντούται σπονδές)
Δημιουργία αθηναϊκής ηγεμονίας
- Σύγχρονη γενεά (445 π.Χ. και εξής)
Κορύφωση αθηναϊκού μεγαλείου
Εσωτερική οργάνωση
Σταθεροποίηση της αθηναϊκής ηγεμονίας

(3 X 1 = 3 Μονάδες)

2. β)

Ένα από τα στοιχεία του αθηναϊκού μεγαλείου που υπερτονίζει ο Περικλής στον επιτάφιο λόγο του είναι η αυτάρκεια πόλης και πολίτη. Πώς η θέση αυτή τεκμηριώνεται στα πιο κάτω αποσπάσματα;

(Μονάδες 3)

- Όσα τέλος έγιναν πέρα από αυτή, αυτά τα μεγαλώσαμε οι ίδιοι εμείς εδώ που βρισκόμαστε λίγο πολύ στην ώριμη ηλικία ακόμα· φροντίσαμε για την πόλη μας να έχει σε όλα, και για τον πόλεμο και για την ειρήνη, απόλυτην αυτάρκεια.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 36

- Κι ακόμα μας έρχονται, έτσι μεγάλη που είναι η πόλη μας, από την πάσα γη τα πάντα, και φτάνουμε τα αγαθά που γίνονται εδώ να μην τα χαιρόμαστε καθόλου σαν πιο δικά μας απ' ό,τι και των άλλων ανθρώπων.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 38

- Με δυο λόγια λέω πως η πόλη μας στο σύνολό της πρώτα είναι το σχολείο της Ελλάδας· έπειτα ο κάθε άντρας από μας θα μπορούσε, μου φαίνεται, ο ίδιος σ' ένα πλήθος φανερώματα της ζωής και με την πιο μεγάλη ευστροφία μαζί και χάρη να παρουσιάσει τον εαυτό του αυτάρκη.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 41

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

2. β)

- Κεφάλαιο 36 Αυτάρκεια πόλης

Απόλυτη αυτάρκεια σε πόλεμο (ναυτικό, στρατός ξηράς, οχυρωματικά έργα, λιμάνια) και ειρήνη (χρήματα, λιμάνια, εμπόριο)

- Κεφάλαιο 38 Αυτάρκεια πόλης

Επάρκεια, αφθονία υλικών αγαθών

Η Αθήνα είναι ικανή να προμηθεύεται από παντού ό,τι θέλει λόγω της κυριαρχίας της στη θάλασσα, ακόμα και σε περίοδο πολέμου.

- Κεφάλαιο 41 Αυτάρκεια πολίτη

Η αυτάρκεια που χαρακτηρίζει την Αθήνα χαρακτηρίζει και τον πολίτη της (αμφίδρομη σχέση).

Πολύπλευρη δραστηριότητα, ενδιαφέρον και συμμετοχή σε πολλούς τομείς

Πολυμέρεια, πολυπραγμοσύνη

Ο Αθηναίος πολίτης παρουσιάζεται αυτάρκης, ολοκληρωμένος με άρτια και ακεραιωμένη προσωπικότητα.

(3 X 1 = 3 μονάδες)